

Nacionalne konsultacije sa ženskim grupama

Priština/Prishtinë, Kosovo

25. juni 2009.

Organizator konsultacija bila je nevladina organizacija Partners Kosova. Učestvovale su 24 predstavnice ženskih organizacija sa Kosova koje se bave ljudskim pravima i pružanjem pomoći žrtvama. Prikazan je film *Suočavanje sa istinom: Komisije za istinu i društva u tranziciji*. Uvodničari su bili Shukrije Gashi (Partners Kosova), Nora Ahmetaj (aktivistkinja za ljudska prava, Kosovo), Suzana Kunac (B.a.b.e.) i Gazmir Raci, (Pro Peace Platform).

Učesnice su u velikoj meri podržale civilnu inicijativu REKOM ali smatraju da je ključno uključivanje institucija iz regiona.

Htela sam da vam čestitam na ovoj inicijativi. Ovo je zaista jedan ogroman posao. (...) Treba da vidimo i veće učešće nekoga iz Skupštine, iz relevantnih ministarstava, iz Skupštinskih odbora i njihovo učešće će uvek dovesti do izrade konkretnih dokumenata, do realizacije ovih dokumenata i realizacije preporuka. (Belgijzare Muharremi, Otvorena vrata, Kosovo, Nacionalne konsultacije sa ženskim grupama, Priština/Prishtinë, Kosovo, 25. juni 2009.)

Ja sam dobila danas jednu poruku i od danas ću biti misionarka ove komisije. Zašto to kažem? Pre svega, da bi lečila samu sebe jer je prošlo već deset godina i ukoliko se sastajemo u jednoj grupi bez obzira o kom se nivou radi mi ćemo ponovo doći do rata. (Sakibe Doli, Sigurni dom, Kosovo, Nacionalne konsultacije sa ženskim grupama, Priština/Prishtinë, Kosovo, 25. juni 2009.)

Postavljeno je pitanje da li je dobar trenutak za osnivanje REKOM, s obzirom na političku nestabilnost na Kosovu i probleme koji dolaze iz Srbije.

Kakav je bio trenutak kad su osnivane ove komisije u drugim državama? Odmah nakon konflikta, ili koliko vremena nakon konflikta, da li je završen konflikt? Jedan od izazova za osnivanje ove komisije ili koalicije uopšteno, sigurno je politička nestabilnost koja u ovom trenutku preovlađuje na Kosovu i problemi koji dolaze iz Srbije, i na neki način možda predstavljaju povod za odupiranje nekih grupa, kada govorimo o radu ove koalicije. (Eli Krasniqi, sociološkinja, Kosovo, Nacionalne konsultacije sa ženskim grupama, Priština/Prishtinë, Kosovo, 25. juni 2009.)

Koalicija za REKOM treba da traži izvinjenje od država koje su započele ratove, pogotovo od Srbije, što će uticati na jačanje poverenje žrtava prema REKOM.

Koalicija ili u fazi osnivanja komisije, treba da zahteva od država koje su započele ratove, koje su počinile zločine, u ovom slučaju Srbije, da pre svega javno traže izvinjenje. Ovo je veoma bitno za same žrtve, ovo će uticati na to da one budu uključene u proces svedočenja ukoliko znaju da je ta komisija barem tražila javno izvinjenje. (Veprora Shehu, Medica Kosova, Kosovo, Nacionalne konsultacije sa ženskim grupama, Priština/Prishtinë, Kosovo, 25. juni 2009.)

Novčane kompenzacije, koje će REKOM predložiti vladama, je značajan motiv žrtava za podršku REKOM.

Zanima me mandat pružanja kompenzacije ili obeštećenja žrtvama. Mislim da je ovo značajan motiv, pored toga da se postigne jedna društvena pravda. (Vepror Shehu, Medica Kosova, Kosovo, Nacionalne konsultacije sa ženskim grupama, Priština/Prishtinë, Kosovo, 25. juni 2009.)

Silovanje mora da bude u mandatu REKOM. Uloga ženskih grupa je da ohrabre žrtve da svedoče.

Silovanje kao ratni zločin uđe u mandat komisije. Verujem da je to važno i da bez toga ta komisija neće biti verodostojna i da itekako postoji rodna dimenzija rata. (Suzana Kunac, B.a.b.e. Hrvatska, Nacionalne konsultacije sa ženskim grupama, Priština/Prishtinë, Kosovo, 25. juni 2009.)

Predstavnice raznih organizacija koje rade sa ženama imaju moralnu i ljudsku obavezu da rade sa ženama žrtvama kako bi se njima pružila mogućnost da budu na dostojan način saslušane. Ukoliko one ne žele da to [svedočenje] bude u prisustvu druge strane ili drugih lica bilo koji oblik [svedočenja] koji one prihvate je koristan, jer pre svega služi njima samima kako bi se oslobodile u duhovnom i psihičkom smislu. (Shukrije Gashi, Partners Kosova, Kosovo, Nacionalne konsultacije sa ženskim grupama, Priština/Prishtinë, Kosovo, 25. juni 2009.)

Članovi koji budu izabrani u sastav ove komisije treba da poseduju mnogo veliko znanje. Nije potrebno da budu psiholozi, ali treba da poseduju naprednije znanje o traumama, posebno kada govorimo o traumi koja nastaje seksualnim zlostavljanjem u ratu. To znači da je sam proces svedočenja i pristupa ovim žrtvama veoma bitan. (Vepror Shehu, Medica Kosova, Kosovo, Nacionalne konsultacije sa ženskim grupama, Priština/Prishtinë, Kosovo, 25. juni 2009.)

Žene su sastavni i vitalni deo društva i po međunarodnom i humanitarnom pravu, njihova prava se krše ne samo kada su direktni cilj ili meta režima na razne načine, pa se njihova prava krše u fizičkom ili psihičkom smislu. Radi se i o silovanju, i žene moraju svakako biti predvodnice ovog procesa jer one najbolje znaju šta im je potrebno. One su dvostruke žrtve i glavna komponenta tranzicione pravde. (Nora Ahmetaj, aktivistkinja za ljudska prava, Kosovo, Nacionalne konsultacije sa ženskim grupama, Priština/Prishtinë, Kosovo, 25. juni 2009.)

REKOM treba da pomogne porodicama nestalih u ostvarivanju prava na osnovu smrti odnosno nestanka najbližih.

Žene lica koja su nestala (...)nisu mogle da izjave da su njihovi muževi preminuli jer nisu videle i dobile njihova tela i nažalost sva njihova nastojanja da ih proglase mrtvima su pogrešno protumačena od strane muževljeve porodice. Učinili smo nešto sa Međunarodnim Crvenim krstom kako bi njima olakšali pristup zakonskim pravima čak i u slučajevima kada ne dođe do slanja posmrtnih ostataka, ali ovo nije dovoljno. Možda i ovo možemo da uključimo u delokrug rada komisije. (Vepror Shehu, Medica Kosova, Kosovo, Nacionalne konsultacije sa ženskim grupama, Priština/Prishtinë, Kosovo, 25. juni 2009.)

REKOM treba da ima mandat da oceni koja je vrsta sukoba između zemalja bila u pitanju, jer od toga zavise i reparacije žrtvama.

Da li je bio genocid, da li je bilo etničko čišćenje. postoji velika zabuna oko ovoga. (...) Sama definicija ovog vida konflikta ili rata vama daje pravo da tražite obeštećenje. Ukoliko je konflikt, nema obeštećenja. Zaboravite, nemate zašto da osnivate komisiju. Ovo treba da se nazove ratom i to sa tendencijama genocida i etničkog čišćenja. (Veprorë Shehu, Medica Kosova, Kosovo, Nacionalne konsultacije sa ženskim grupama, Priština/Prishtinë, Kosovo, 25. juni 2009.)